

Caviaparadijs in Friesland

DOOR MARGREET VAN LITSENBURG

Margreet van Litsenburg werkte vijf jaar als vrijwilliger bij de Dierenambulance Amsterdam. In 2017 liet zij een tiny house bouwen om terug te verhuizen naar het noorden, waar ze eerder al woonde. Haar huisje mocht ze neerzetten op een minicamping in het Friese Bakkeveen. Op hetzelfde terrein is Stichting Cavia gevestigd, de grootste caviaopvang van Nederland. Een droomlocatie: middenin het groen en met ongeveer 200 cavia's als directe burens. Een persoonlijk inkijkje:

Het schemert buiten als ik met Meesje op de arm naar de caviaopvang loop. Ik woon er letterlijk naast, wat heel handig is als een van mijn eigen cavia's luizen heeft. Binnen in de opvang is het licht gedimd. Het ruikt er naar zaagsel en verse caviapoep. Er klinkt zacht gemurmel en gebrom, af en toe geknaag. Ik ga met Meesje naar het kantoor en spuit wat antiparasietenspray op haar rug. Met mijn vingers woel ik door haar vacht, wat me op een protesterend gepiep komt te staan. Ik zet haar even in de koppelkooi, zodat ze tot rust kan komen. Mees begint meteen aan een achtergebleven wortel te knagen.

Op mijn derde verjaardag kreeg ik mijn eerste cavia. Mijn broertje kreeg er ook een; anders was het niet alleen zielig voor de cavia, maar ook voor mijn broertje. Sindsdien heb ik bijna altijd cavia's gehad. Ze zijn grappig, aanhankelijk, zachtaardig en ze zien eruit als pluchen aardappels – ik vind ze onweerstaanbaar. Toen mijn vriend en ik terugverhuisden naar het noorden heb ik me direct

aangemeld als vrijwilliger bij Stichting Cavia. We woonden een tijdje antikraak, in afwachting van de oplevering van onze tiny houses. Op zoek naar een plek voor onze huisjes bood de minicamping, die grenst aan het terrein van de caviaopvang, uitkomst. We huren hier ieder een jaarplaats. De cavia's zijn overal: we kijken uit op het buitenverblijf van het caviadorp en in onze beider huisjes is een – vrij ruim – caviahok ingebouwd. Jawel, mijn vriend heeft ook cavia's. Drie stuks. Soms neemt hij vanuit zijn werk bij een groot hoveniersbedrijf snacks mee voor de hele opvang, zoals een lading lindetakken met blad.

POPCORNEN EN WAKEN

Ik loop de uitplaatsruimte in, waar de meeste cavia's verblijven. Ze zitten met minimaal één soortgenoot in een hok, want cavia's zijn echte groepsdieren. Deze ruimte is twee keer per week open voor bezoekers. De cavia's die hier zitten zijn op zoek naar een nieuw thuis. Ik kijk hoe de knaagdiertjes rondscharrelen en aan hun groente knabbelen.

Plotseling wordt het doodstil. Meesje zit nog steeds in de koppelkooi, haar kauwbewegingen bevroren, haar ogen groot. Alle cavia's zijn gestopt met eten, rennen en piepen. Dan hoor ik het getsjilp, alsof er een vogel in de opvang zit. Ik loop rustig langs de hokken. 'Tjiej tjiej tjiej' klinkt het, steeds luider. Een zilvergrijze cavia maakt als enige geluid, haar kopje opgeheven. 'Rustig maar,' zeg ik zachtjes, 'er is niets aan de hand.' Ik aai haar voorzichtig en ze wordt stil. Een voor een hervatten de andere cavia's hun bezigheden.

Zo'n tsjilpende cavia noemen we een wakertje, een cavia die soortgenoten waarschuwt door te tsjilpen. Er zijn maar weinig cavia's die 'waken' en we weten nog steeds niet precies waardoor dit gedrag getriggerd wordt. Ze schrikken blijkbaar ergens van en denken dat er gevaar dreigt. Nu hebben cavia's wel meer raadselachtige gewoontes. Zo worden we van tijd tot tijd gebeld door een bezorgde eigenaar: 'Mevrouw, mijn cavia's gedragen zich heel raar!'

'Wat doen ze dan?' vraag ik, in mezelf lachend, want ik weet het antwoord al. 'Ze maken rare bewegingen, een soort sprongetjes.' 'Alsof ze onder stroom staan?' Een beetje vreemde vergelijking, maar de beller begrijpt het. 'Ja, precies! Waarom doen ze dat?' 'Geen zorgen,' zeg ik, 'uw cavia's zijn heel gelukkig.'

Ik leg uit dat we die rare sprongetjes 'popcornen' noemen, omdat de bewegingen lijken op popcorn die in de magnetron popt. Het is een uiting van pure blijdschap. Vooral jonge cavia's popcornen erop los – als ze het naar hun zin hebben tenminste. Ze maken bokkesprongen waarbij hun lijfjes alle kanten op vliegen. Heel leuk om te zien.

CAVIA'S KOPPELEN

De caviaopvang heeft een belangrijke educatieve functie. Mensen die voor het eerst cavia's willen, krijgen uitgebreide informatie over de huisvesting, voeding en de gezondheid van deze diertjes. We worden veel gebeld voor advies bij ziektes en over de mogelijkheden om een nieuw maatje te vinden voor een alleenstaande cavia. In dat laatste geval vragen we of de eigenaar zijn eigen beestje meeneemt, zodat we die in de opvang kunnen koppelen. Wij kunnen vrij snel zien of de cavia's elkaar aardig vinden. De beste combinatie is een of meerdere zeugjes met een gecastreerde beer. We zetten de cavia's bij elkaar in de koppelkooi, een groot hok waar alleen zaagsel en wat te eten in ligt. Zo kunnen we hun gedrag goed observeren.

Mijn collega Ingeborg (24) is een ervaren koppelaarster. Zij heeft de dagelijkse leiding over de opvang en verblijft net als mijn vriend en ik grotendeels op het terrein. Een tijdje geleden nam ik Meesje weer mee naar de opvang. Deze keer had ze geen luizen, maar was ze net haar grote vriend Bowie verloren. Aangezien Meesje een jaloers kring is en geen andere zeugjes om zich heen duldt, zat ze nu alleen. We gingen dus een nieuwe beer uitzoeken. Ik vroeg Ingeborg om advies. 'Heb je nog een voorkeur?' vroeg ze. 'Doe maar jong, want Mees is nu een jaar,' antwoordde ik. 'Maar hij mag best wat afwijkingen hebben.'

Cavia's worden gemiddeld tussen de vier en zes jaar oud. Na enkele oudere exemplaren, waar ik relatief snel afscheid van moest nemen, hoop ik dat een jongere cavia langer bij me blijft. Bovendien is Mees een energiek zeugje, een eigenschap die haar oudere vriend Bowie soms minder kon waarderen.

Bowie was bovengemiddeld groot en had een chronische hartkwaal. Ingeborg wees een eveneens uit de kluiten gewassen beer aan, die last had van een ontstoken tranabuis: David. 'Laten we deze proberen,' zei ik tegen Ingeborg. 'Hij ziet er schattig uit.'

Dat viel tegen. David besprong Mees direct. Ze rende schrill piepend weg, maar hij drukte haar hard brommend in een hoekje.

'Volgens mij vindt ze hem niet zo leuk,' zei ik en ik plukte David uit de koppelkooi. 'Misschien is een sullige vriend beter voor haar.'

Ingeborg dacht even na. Ze verdween in de uitplaatsruimte en kwam terug met een handvol haar. 'Dit is Fluffy. Hij is vijf maanden en groeit niet zo goed.'

MEESJE EN WALLY

In de palm van haar hand zat een piepklein, langharig beertje. Hij was mager en schuw, maar Meesje vond hem meteen geweldig. Ze snuffelde even aan hem en maakte een klein popcorn-sprongetje. 'Prrrr,' deed Fluffy, heel zacht. 'Hij is nog een beetje verlegen,' zei Ingeborg vertederd.

Fluffy heet inmiddels Wally en woont nu een half jaar samen met Mees. Hij is twee keer zo groot geworden en gaat tegenwoordig door het leven als kortharige cavia, want ik knip hem regelmatig.

ZOVEEL DIEREN

De meeste mensen die de opvang bezoeken, zijn verbaasd over het grote aantal cavia's. 'Zoveel dieren?' horen we regelmatig. 'Waar komen al deze cavia's vandaan?' Op het moment dat ik dit schrijf - oktober 2020 - is het vrij rustig in de opvang. We hebben nu rond de 200 cavia's, maar dat zijn er

ook weleens ruim 500 geweest. Toen stonden de hokken tot in het kantoor en de opslagruimtes met diervoeding. We waren dagen achtereen aan het schoonmaken en maakten ons zorgen om de cavia's, waaronder veel verwaarloosde en zwangere dieren waren. Meestal zijn fokkers de oorzaak van dergelijke uitwassen. Het begint vaak als een hobby, maar als blijkt dat ze de cavia's niet kwijt kunnen, worden de dieren bij ons gebracht. Daar zijn we blij om, hoewel dit tegenstrijdig klinkt. Maar de dieren eindigen in ieder geval niet als slangenvoer of in een doos bij de vuilcontainer. We proberen fokkers ervan te overtuigen te stoppen met hun activiteiten. Aan hobbynestjes werken we niet mee. We plaatsen dus nooit een ongecastreerde beer bij een zeugje. 'Kom maar kijken,' zeggen we tegen mensen die een nestje willen. 'Dan zie je dat er al zoveel cavia's zijn die op een nieuw thuis wachten.'

We krijgen ook cavia's binnen van particulieren die niet meer voor hun dieren kunnen of willen zorgen. Soms is dat schrijnend, bijvoorbeeld in het geval van iemand die naar Australië ging emigreren en haar oude caviaatjes de vliegreis wilde besparen. Vaker kijken de kinderen er niet meer naar om, blijken eigenaren allergisch of hebben mensen nog maar één cavia over en willen ze geen nieuwe dieren meer. Al deze cavia's zijn welkom in de opvang. Ook als het vol is. Dan zetten we er gewoon een hokje bij, we vinden altijd wel een plek.

Ik denk dat iedere medewerker bij een dierenopvang zal beamen dat het geen gemakkelijk werk is. Het fysieke werk - schoonmaken, sjouwen met zakken voer - is goed te doen, maar emotioneel kan het zwaar zijn. Vorig jaar kregen we in een keer 220 cavia's binnen. Een hobbyfokker, hoe kan het anders. De dieren waren er slecht aan toe. We begroeven dagelijks een aantal overleden cavia's. Zwangere zeugjes kregen miskramen. Baby's hadden groeiachterstanden; Wally was een van hen. Juist dan weet je waarom je dit werk doet. Van die 220 cavia's groeiden de meeste namelijk op tot gezonde, weldoorvoede diertjes. Na een jaar hadden we voor hen allemaal een nieuw thuis gevonden.

Caviadorp in Bakkeveen

Stichting Cavia is in 1997 opgericht door Silvia Flantua. De Utrechtse ving al een tijdje afgedankte cavia's op bij haar thuis, maar op een gegeven moment had ze wel erg veel dieren. Samen met vriendin Giselle van Doorn begon ze Stichting Cavia, eerst in een boerderij in het Drentse Westervelde en toen de opvang daar ook uit zijn voegen groeide, op het terrein van bijna vijf hectare in Bakkeveen. Hier zit de hoofdvestiging, daarnaast zijn er acht kleine opvanglocaties verspreid over Nederland. Jaarlijks worden in totaal rond de 3.000 cavia's opgevangen. Voor de meeste diertjes wordt een nieuw thuis gevonden. De oudjes en de cavia's die speciale zorg nodig hebben, blijven in Bakkeveen in het caviadorp wonen. In deze grote ruimte zitten nu ongeveer veertig cavia's. Met mooi weer gaan de luikjes open en kunnen ze vrij rondrennen in het buitenverblijf, waar bont beschilderde huisjes staan, plastic koeien en tuinkabouters. De meeste bezoekers beamen: dit is het caviaparadijs.

www.stichtingcavia.nl